

52 mødte op for at få en ajourført viden om kunstgræs i skyggen af EU's forbud mod gummigranulat. Her entrer de Glostrups nedsænkede kunstgræsbane, der også fungerer som vandreservoir, som bl.a. skal holde den kommende letbane fri for oversvømmelser. Michael Simonsen oplyste, at der er en lossepladsmembran under og infill er sand, da gummigranulat risikerer at flyde over, hvis banen fyldes med vand.

Svært at overskue – men det vigtigste er at inddrage spillere og driftsfolk fra start

Og så skal der kigges på, hvad der lige nøjagtigt er den rigtige løsning det enkelte sted, ligesom dataindsamling og samarbejde er vigtigt

Tekst & foto Erling Madsen

Kunstgræsbaner har den helt store bevågenhed – og det var da også tydeligt, fordi 52 mødte op til brancheforeningen IKF's ERFA-dag om kunstgræs tirsdag 28. maj på Glostrup Stadion.

Forude venter et EU-forbud mod bl.a. salg af gummigranulat, som led i en bekæmpelse af spredning af mikroplast i naturen.

Det er stadig muligt at anlægge baner og købe gummigranulat til lager frem til dagen før forbuddet træder i kraft ultimo 2031.

Broget billedet landet over

Nogle kommuner har allerede forbudt brug af gummigranulat, mens andre holder en pause med anlæggelse af kunstgræsbaner. Og ét af de store spørgsmål er, om der kommer alternativer, som vil kunne give spillerne lige så gode oplevelser som gummigranulat.

Samtidig er der begyndt at komme naboklager over generende lys og støj fra eksisterende kunstgræsbaner.

Og ERFA-dagens formål var at give delta-

gerne et ajourført billede af, hvor vi står p.t. og ikke mindst hvad der venter forude.

Et fyldig og kompetent palet af indlægs- holdere sørgede for at IKF's mål blev opfyldt: Rådgiveren Carsten Sigvert fra WSP Danmark A/S, leverandørerne Peter Pedersen, Winther Sport & Fritid og Theis Elkjær, Citylawn, Michael Simonsen fra Glostrup Kommune, Henrik H. Brandt fra IF Lyseng Fodbold, Monika Fabrienke fra DBU, maskinleverandøren Lasse Lindholm fra Lindholm Maskiner a/s, og Søren Østergaard fra Re-Match, som håndterer brugte kunstgræsbaner med henblik på genanvendelse af så meget som muligt.

Kompliceret puslespil

En konklusion på indlæggene er, at rigtig mange påstande baserer sig på gætteri og ikke på fakta. Inklusive EU's argumenter for forbuddet.

Der er masser af normer, løsninger og udfordringer forude. Øget myndighedsbehandling er også allerede en konsekvens – og så er det et særdeles kompliceret puslespil at få overblikket over hvilke kriterier, der skal

gælde når en bane skal i udbud – ligesom der er en masse parametre, som indgår i vedligeholdelsen.

Og det blev atter slået fast, at de kommuner og idrætsanlæg, som tror, at en kunstgræsbane ikke kræver vedligehold, vil få en dyr opvågning ...

Og med klimaændringer må fodboldspillere i Norden også vente, at der vil være tidspunkter, hvor banerne ikke kan bruges.

Endelig skal der kalkuleres med dyrere baner – både i anlæg og i kortere levetid.

De helt essentielle ting vil derfor være inddragelse af brugere og driftsfolk – og frem for alt samarbejde mellem alle de mange involverede.

Uddannelse af driftsfolkene er også et vigtigt punkt, når det handler om at skabe gode spilleforhold og lang levetid.

Så når der tales en »kunstgræsbane« og »infill« som entydige begreber er det én af de største misforståelser!

Lovgrundlaget er ikke faktabaseret

- Vi ser måske ind i flere skader, færre brugsti-

mer, dårligere sportsfunktionelle egenskaber, vejrligssårbar infill, kortere levetid, højere anskaffelsespris og eventuelt højere vedligeholdelsesudgifter og der kommer tre til fem gange mere plastik i. Og der er nye »angreb« på vej: Mod PFAS-indhold og sekundær mikroplast, støj og lys, konstaterede rådgiveren Carsten Sigvert fra WSP således.

»Sekundær mikroplast« er de plastrester, som opstår i forbindelse med slitage af plastgræsstråene.

Og Carsten Sigvert peger på én hovedårsag til, at det bliver bøvl:

- Især fordi lovgrundlaget ikke er lavet på fakta, men på indicier. Så der er ingen tvivl om, at det her kommer til at fylde meget på myndighedsområdet fremover.

Han nævnte, at der har været klaget over støj startende i Herlev, Helsingør og Nordjylland, hvor klagenævnet i afgørelserne typisk siger, at sagsbehandlingen ikke har været fyldestgørende nok. Men hans pointe er, at reglerne slet ikke tager hensyn til at det er idræt:

- En kunstgræsbane sidestilles med et industrialnæg. Men børn, der spiller fodbold, er da ikke støj, men glad leg! sagde han.

Det betyder eksempelvis, at støjen ikke må være højere end 40 dB, hvilket svarer til fuglekvidder. En tændt blender er til sammenligning 80 dB.

Carsten Sigvert håber, at der kan blive lavet en vejledning, som det kendes fra motorsportsbaner, så alle har et fælles grundlag i myndighedsbehandlingen. I den forbindelse er der lavet en arbejdsgruppe med WSP som rådgiver, VM Acoustics for støjmåling og beregning, DBU samt kommunerne Aalborg, Aarhus, Odense, Silkeborg og København.

Nye normer og standarder på vej

Han oplyste også, at Dansk Standard er på vej med en nye normer som handler om miljø, egenskaber og holdbarhed for kunstgræs-

stemer. Den europæiske brancheorganisation for kunstgræs, ESTC, er på vej med en EU-standardiseret metode for beregning af bæredygtighed, der skal gøre det muligt at sammenligne bæredygtigheden på forskellige typer kunstgræsbaner:

- EU konstaterer, at næsten 40 % af beskrivelserne af et produkts bæredygtighed – og det handler ikke kun om kunstgræsbaner – er green washing! Det er jo ret tankevækkende, siger Carsten Sigvert.

Dyrere og dårlige baner

Der er næppe tvivl om, at de forskellige producenter af kunstgræsbaner arbejder på at finde alternativer til gummigranulat. Og det bliver formentlig ikke nemt for indkøbere af kunstgræsbaner at finde rundt i de mange løsninger, der allerede er her, mens flere forventeligt vil komme til.

Teis Elkjær fra Citylawn kunne således fortælle, at firmaets italienske ejer arbejder på højtryk på at finde nye infill-typer. Og han opremsede, at der p.t. er majs, sukkerrør, kork, kokos, granulat af grankogle, Brockfill (træflis fra Georgia i USA), olivenkerner, sand, Lecasten, samt kombinationen af kork og olivenkerne.

Han vurderer, at nogle af løsningerne kan være en udfordring for drænsystemerne, og ikke alle vil være lige gode for spillerne at bevæge sig på:

- Men spillerne skal vænne sig til, at der er perioder om året, hvor banen er hård eller ikke er spilbar. Vi skal vænne os til at lave dyrere og dårligere baner, lød hans fremtidsprognose om en tid uden gummigranulat.

Og han slog fast, at hybridgræs i langt de fleste tilfælde ikke er relevant, fordi driftsoms-kostningerne med varme i banen og vanding er dyre:

- Hybridgræs er absolut ikke et alternativ til kunstgræs! Det er et elitært produkt til et højt niveau.

Theis Elkjær konstaterede også: - Vi er i en kæmpe brydningstid. Ingen af os kan pege på, hvordan fremtiden ser ud. Vi må hutle os frem og der er mange myter., Mit bedste råd er: Hyr en rådgiver!

Non-infill med fordele og dyrere pris

Peter Pedersen fra Winter Sport & Fritid slog et slag for non-infill:

- Fordelene er stærkere fibre, hurtigere installation, reduceret vedligehold og ingen saltning, fremhævede han og på spørgsmålet om pris var hans svar, at banen koster cirka 800.000 kroner mere end en bane med infill.

Erfaringerne fra de hollandske baner er i øvrigt, at plastgræsstråene fortsat er i god stand efter op til otte års brug.

Vedligehold er så vigtigt

At vedligeholde en bane kræver megen viden. Både om banen og om de redskaber der bruges samt frekvensen.

Traktorens størrelse, vægt, mark- og akseltryk, hastigheden der køres med, dækbredde, dækmønster og dæktryk er nogle af de ting, der skal kigges på.

Redskaberne skal også vælges med omhu, og de skal absolut ikke gå så langt ned, at de rammer underlaget – og monteret udstyr skal sænkes langsomt, ligesom vendinger skal foretages med omhu og kørsel foregå i lange ovaler. Og så er der forskel på redskaber og frekvens sommer og vinter.

Det tog Lasse Lindholm fra Lindholm Maskiner a-s fat på. Og han oplyste, at det absolut ikke duer at bruge samme maskiner på baner med infill og non-infill:

- Marktrykket må være op til et kilo per cm² og akseltrykket må ikke overstige tre ton på en bane med infill – og med non-infill skal der divideres med to, lød hans tommelfingerregel, hvis banen både skal være god at spille på og have lang levetid. ■

To af indlægsholderne i snak med deltagere på Glostrup kunstgræsbane, som også er vandreservoir: Carsten Sigvert, WSP med briller, og Theis Elkjær, Citylawn i hvid bluse.

Lasse Lindholm fra Lindholm Maskiner a-s slog fast at uddannelse af driftsfolkene er essentielt, når der skal skabes en bane, der er god at spille på og som har lang levetid. For der er et hav af parametre, som skal spille sammen.

Monika Fabienke fra DBU fortalte, at der løbende vil blive rapporteret fra dataindsamlingen fra 15 baner og 3.500 spillere. Den danske del ser på brugeroplevelsen og miljøet og koordineres med svenske og norske undersøgelser.

Det manglende datagrundlag er på vej

DBU er med i nordisk projekt, som ser på brugernes erfaringer og miljøet

Tekst & foto Erling Madsen

Der mangler datagrundlag og dermed viden om kunstgræsbaner – og om de skal være med eller uden indfyld og i givet fald hvilken form for indfyld. Og er risikoen for skader øget?

Derfor er DBU kommet på banen med en stor undersøgelse, som skal løbe over de kommende tre år i koordinering med tilsvarende undersøgelser i Norge og Sverige, idet de tre lande har samme klima og dermed samme betingelser.

At vinterfodbold er blevet en vigtig del ligesom der er øget fokus på bæredygtighed, er DBU's motiver til at gå ind i sagen. Monika Fabienke fortalte, at 15 baner med højst fem år på bagen er valgt ud: de repræsenterer non-infill og forskelligt infill.

3.500 spillere fra 12 år har via DBU's app fået spørgsmål om deres oplevelser på banen:

- Formålet med testprogrammet er at samle viden. Det sker over en treårig periode og vi giver status undervejs, lovede Monika Fabienke.

I første omgang spørges spillere om deres oplevelser om bl.a. underlag, skader, boldopspring etc. Senere på året fokuseres på miljøområdet.

Den løbende rapportering betyder, at i en tid, hvor det forventes at udviklingen går stærkt, så kan erfaringerne løbende inddrages.

Det nordiske klima

I Sverige og Norge - hvor der er tre gange så mange kunstgræsbaner som i Danmark – laves tilsvarende undersøgelser.

En del af de infill-løsninger, som bruges i Sydeuropa, er ikke egnet til det våde, nordiske klima.

Rådgiveren Carsten Sigvert, som også er med i DBU's projekt på miljødelen, konstaterer:

- Vi skal tænke os rigtig godt om, når vi vælger en bane.

Han siger, at der skal laves en brugeranalyse, og tages stilling til bundopbygning, infill eller non-infill, dræning, skybrud, vedligeholdelse etc.

- Nogle har brugt det argument at anlægger man en kunstgræsbane, så sparer man vedligeholdelsen. Men den skal fortsat vedligeholdes – og man skal have den rigtige vedligeholdelse. Derfor skal driftsfolkene ind over fra start.

To ønsker i forbindelse med nedslidte baner

Det danske firma Re-Match er også med i DBU's arbejde med kunstgræsbaner, og hér er der store forventninger til fremtiden: Firmaet med tre fabrikker i Europa regner med at komme op på 24 fabrikker, der håndterer brugte kunstgræsbaner, hvor så meget som muligt genanvendes.

En 11 mands bane vejer 200 ton, så det

IKF KUNSTGRÆS

er en stor opgave af demontere den, og han har to ønsker: At der laves en database med samtlige kunstgræsbaner, så det er nemt at se, hvilke elementer den består af – det er nemlig ikke alle ting, der kan genanvendes.

Og så appellerer han til de, der anskaffer sig kunstgræsbaner, også tager bortskaffelsen af den nedslidte bane med i budgettet.

Fodboldklubber står alene tilbage

Med 1.600 medlemmer er IF Lyseng Fodbold i Aarhus Jyllands største og Danmarks 10. største fodboldklub.

Formand Henrik H. Brandt opridsede de dilemmaer, en klub står i, når der skal anlægges kunstgræsbaner.

Han bemærkede, at der ikke er megen hjælp at hente hos kommuner, idrætsorga-

nisationer eller Lokale og Anlægsfonden.

Aarhus Kommunen har forbudt granulat, så hér ligger der én udfordring.

Det kan være svært for en foreningsbestyrelse at skulle vælge mellem de mange muligheder og styre et byggeprojekt.

Folkeoplysningsloven siger, at en kommune skal stille græsbaner til rådighed – men ikke kunstgræsbaner.

Klubben med et hold i 3. division spiller i dag på dispensation fra Divisionsforeningen – og han nævnte de rigide regler, som gør at klubben skal leve op til FIFA Quality PRO-reglerne. Men de anerkender ikke non-infill – samtidig med at kommunen forbyder infill.

IKF følger op på Idrættens Branchedage

- Den store interesse for kunstgræssemina-

ret viser, at det er et emne, der er stor fokus på - IKF vil derfor følge op på ERFA-mødet, oplyser Anita Bjerring Rasmussen.

Derfor vil derfor på Idrættens Branchedage 7. november i Vejen Idrætscenter blive en workshop med uvildige rådgivere. Og det vil være gratis at deltage i den.

Hér kan du slå to fluer med ét smæk og både deltage i workshoppen og besøge den årlige branchemesse med omkring 120 udstillere.

Her kan du læse mere

Magasinet har flere gange omtalt kunstgræs – bl.a. forsøgene i Silkeborg, som DBU, WSP og Silkeborg Kommune var med i. Her er der masser af viden at hente:

<https://silkeborgbanen.dk>. ■

Kunstgræs har stor fokus landet over, så IKF følger ERFA-mødet op med en paneldebat med uvildige rådgivere på Idrættens Branchedage 7. november i Vejen Idrætscenter.